

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1942. kl. 11 f. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning väckt motion om utredning av frågan, huru landsbygden skall kunna göras delaktig av de sociala och kulturella förmåner, som städerna bereda sina inbyggare.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion nr 11 har herr *Ivar Persson* m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning av frågan, huru landsbygden skall kunna göras delaktig av de sociala och kulturella förmåner, som städerna, och alldeles särskilt de större, bereda sina inbyggare.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen från *Yttranden.* lantbruksstyrelsen, medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen samt berett tillfälle för Landskommunernas förbund och Riksförbundet landsbygdens folk (R. L. F.) att inkomma med yttranden. Över en inom andra kammaren väckt likalydande motion, nr 16, har andra kammarens andra tillfälliga utskott inhämtat yttranden jämväl från järnvägsstyrelsen, generalpoststyrelsen, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Väster-norrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Dessutom har detta utskott berett tillfälle för Svenska stadsförbundet, Svenska landstingsförbundet, arbetsgivareföreningen och landsorganisationen att inkomma med yttranden. Av dessa yttranden har utskottet tagit del.

Lantbruksstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholm, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, Landskommunernas förbund, landsorganisationen och R. L. F. tillstyrka utredning. Däremot avstyrkes motionen av socialstyrelsen, länsstyrelserna i Hallands, Skaraborgs och Västerbottens län samt av arbetsgivarföreningen. Medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Östergötlands och Malmöhus län samt Svenska landstingsförbundet förklara sig icke ha något att erinra eller icke böra avråda från utredning. I övriga yttranden tages ej ställning till frågan om utredning.

Lantbruksstyrelsen hänvisar till att jordbruket ej kan bjuda lika goda av-löningsförmåner och arbetsförhållanden som andra näringar samt att arbets-bördan för särskilt landsbygdens kvinnor är oproportionerligt stor. Utbild-ningsmöjligheterna böra beaktas. Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller att de åtgärder, som i motionen påyrkas, torde visa sig förenade med problem av stor ekonomisk räckvidd, och länsstyrelsen kan ej oreserverat ansluta sig till motionens riktlinjer men anser sig böra tillstyrka en allsidig och förut-

sättningslös undersökning. Länsstyrelsen i Västernorrlands län hänvisar också till kostnader, som kunna förutses, om motionens önskemål skola tillgodoses. Särskilt anses det önskvärt, att utvecklingen inom tätorterna befordras. Landsorganisationen tillstyrker visserligen utredning men ifrågasätter om det kan vara lämpligt att sammanföra alla de i motionen berörda problemen till en gemensam utredning eller om särskild utredning vid sidan om befolkningssakkunnigas uppdrag är påkallad.

Socialstyrelsen hänvisar till att det problemkomplex, som motionen berör, redan uppmärksammats i ett flertal slutförda eller pågående utredningar och att befolkningskommissionen för icke många år sedan verkställde en allmänt orienterande utredning i ämnet, varför ny utredning omfattande hela frågekomplexet skäligen knappast synes böra igångsättas. Länsstyrelserna i Hallands och Skaraborgs län anse att utredning enligt motionens linjer icke kan förväntas ge praktiska resultat. Länsstyrelsen i Västerbottens län påpekar, att många frågor, som berörts, redan äro utredda, att ytterligare utredning skulle bli dyrbar och tidsödande och att avgörande, som måste betecknas som angeläget, skulle ställas på framtiden. Arbetsgivareföreningen anser att dyrortsgrupperingens eventuella orättvisor överdrivas och att landsbygdens fördelar underskattas.

I övriga yttranden redogöres för vad som åtgjorts på olika hithörande områden. Sålunda framhåller såväl generalpoststyrelsen som järnvägsstyrelsen, att frågan om kommunikationernas förbättring är en ren kostnadsfråga och att deras försämring för närvarande berott på krisen.

Utskottet. Det är ostridigt att större förmåner i vissa avseenden stå städernas och de större samhällenas inbyggare till buds. Framför allt på undervisningsväsendets område är detta påfallande, men även i socialt avseende har utvecklingen gynnat städerna. Dock får icke förbises att landsbygden i stort sett skonats från sådana utpräglade former av social misär, som alltid förefunnits i de större städerna. Under senare tid ha emellertid förhållandena på exempelvis sjukvårdens område i hög grad förbättrats även på landsbygden.

Den väsentligaste anledningen till att städerna utöva så stor lockelse att "flykten från landsbygden" utgör ett allvarligt samhällsproblem torde vara att jordbruket hittills knappast kunnat erbjuda lika goda avlöningsförmåner och arbetsförhållanden som städernas näringsliv samt att arbetsbördan speciellt för kvinnorna på landsbygden är oproportionerligt tung. Påtagligt är även att den rikare tillgången till förströelser, som erbjudes i städerna, utövar sin lockelse på landsbygdens ungdom, även om landsbygden i dess ställe äger andra företräden, vilka förtjäna att uppskattas högre än vad fallet för närvarande är.

Utskottet anser att allt som rimligen kan göras i syfte att utjämna föreliggande skillnad i ekonomisk standard och med avseende på kulturella

och andra förmåner mellan land och stad också bör göras. Genom bostadsförbättringsbidrag och andra stödåtgärder har redan åtskilligt gjorts från statsmakternas sida för att förbättra förhållandena på landsbygden. Flera utredningar äro också sysselsatta med olika landsbygdsproblem. Sålunda kan erinras om fritidsutredningen, utredningen rörande landsbygdens byggnadskostnader, utredningen angående vattenförsörjningen på landsbygden, kommunalskatteutredningen och utredningen om de lokala levnadskostnadsolikheterna. I den mån de av utredningarna upptagna frågorna bli tillfredsställande lösta torde motsatsförhållandet mellan stad och land minskas. Vad frågan om utbildning och undervisning angår torde 1940 års skolutredning kunna förväntas komma med betydelsefulla uppslag jämväl för landsbygdens del.

De partiella reformernas väg är sålunda beträdd även när det gäller föreliggande spørsmål. Det är utskottets uppfattning att denna väg leder snabbare framåt än om en stor och tidsödande utredning i enlighet med motionens yrkande nu skulle igångsättas. En sådan utredning skulle i själva verket kunna föranleda försening av för landsbygden nyttiga reformer, som kunna genomföras snabbare var för sig. Vad särskilt frågan om dyrortsgrupperingen angår är en omläggning av systemet efter rättvisare grunder ett aktuellt spørsmål. Denna frågas sammankopplande med den påyrkade utredningen skulle snarare kunna försena än påskynda frågans lösning.

Utskottet hyser full förståelse för motionens tankegång men fruktar att en vittomfattande utredning i enlighet med motionens yrkande skulle kunna försena landsbygdens ökade meddelaktighet i sådana förmåner, som rikligare stå städernas inbyggare till buds. Utskottet hävdar i stället den mening, att de partiella reformernas väg även härvidlag är att föredraga och hemställer med hänvisning till vad ovan anförts,

att motionen I:11 icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 maj 1942.

På utskottets vägnar:

C. FR. CARLSTRÖM.

Närvarande: Herrar *Carlström, Ericsson, Leander, Persson, Söderkvist, Wennqvist* och *Näslund*.

Reservation

av herr *Persson*.
